herpy

AGAMER

Uromastyx nigriventris

Uromastyx nigriventris er en kraftig og fargerik piggstjertagame fra steinørkenene øst og sør for Atlasfjellene i Marokko og i det vestlige Algerie. Voksne dyr har som regel svart grunnfarge med gule, grønne og oransje tegninger. Den blir opptil 42 cm, lever nesten bare av planter og graver dype huler. Den krever et stort, varmt og tørt terrarium med dypt bunnsubstrat og kraftig UVB, og den holdes alene.

Familie: Agamidae Engelsk: Moroccan Spiny-tailed Lizard Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**30-42 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-25 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Klippelevende, bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken, halvørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Varmeplass	**50-55 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**20-30 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Vinterhvile	**16-22 °C** 8-12 uker
Kosthold	**Planter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**48 mnd.**
Kullstørrelse	**10-15 egg**
Inkubasjon	**56-84 dager** ved 33-34 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx nigriventris er en kompakt, kraftig bygd agame med kort, bred kropp, korte, sterke bein og en flat, tykk hale som er dekket av kranser av spisse skjell. Navnet betyr "svart buk" og kommer av latin niger, svart, og venter, buk.

Dyret blir opptil 42 cm inkludert hale, hvorav opptil 25 cm fra snute til kloakk, og hører til slektens mellomstore arter. Fargene varierer mye. Voksne dyr har som regel svart grunnfarge med gule, grønne og oransje tegninger som blir kraftigst i parringstiden, og sidene kan skinne blålig eller rødlig. Gamle hanner har ofte svart hode og svart buk, som har gitt arten navnet. Ungdyr og halvvoksne dyr er ensfarget brune med svake, mørkere brune flekker. Fargene er kraftigst når dyret er varmt etter morgenens solbad.

Arten ble beskrevet i 1912 som underart av *Uromastyx acanthinura* og ble ført slik det meste av det 20. århundre. Først på 2000-tallet ble den på grunnlag av genetiske undersøkelser regnet som selvstendig art. Navnet *U. a. werneri* hører til samme art. Eldre opplysninger om *U. acanthinura* fra Marokko, også om stell, handler derfor om *U. nigriventris*.

Voksne dyr er sky og forsvinner raskt ned i hulen hvis de forstyrres. Blir de forfulgt, pumper de seg opp slik at de sitter fast i hulen, og utenfor hulen kan de blåse seg opp, åpne munnen, hvese og bite. *U. nigriventris* blir sjelden helt tam og er best som et dyr man ser på. Stellet er forholdsvis enkelt når varme, UVB og kosthold er i orden, men krever et stort terrarium og erfaring med planteetende krypdyr.

Les mer: Lys og UVB

Utbredelse og leveområde

Uromastyx nigriventris er utbredt øst og sør for Atlasfjellene i Marokko og i det vestlige Algerie, hvor den lever i Saharaatlas og rundt den store sandørkenen Grand Erg Occidental. Mot nord når den nesten Middelhavet gjennom Moulouya-dalen, og mot sør er grensen ikke kjent, fordi arten også er funnet sør for Draa-dalen og Djebel Ouarkziz. Den lever i 200-1.800 meters høyde. Typelokaliteten ligger i Algerie mellom Laghouat og Ghardaïa.

Eldre funn fra Marokko og det vestlige Algerie er ofte ført til *U. acanthinura*. Globalt regnes arten ikke som truet.

> **Naturlig utbredelse:** Marokko og Algerie.

LEVEOMRÅDE

Uromastyx nigriventris foretrekker steinete sletter som hamada (steinørken) og reg (grusørken) med spredte busker og er sjelden i ren sandørken. Voksne dyr bor i sprekker mellom store steiner, i dype huler og i steinrøyser som er vanskelige å komme til, og som regel ses bare ett voksent dyr ved hver steinrøys. Hulene graves ofte i tørre elvebredder i full sol, gjerne ved foten av en busk som *Ziziphus lotus*, og en busk kan skjule flere innganger. Ungdyr og halvvoksne dyr gjemmer seg under steiner og i lave forsenkninger.

Dyrene er dagaktive og kommer først frem når det er over ca. 20 °C. På varme dager soler de seg på toppen av steinrøysene, og de er aktive selv ved over 40 °C uten å gå i sommerdvale. I de kaldeste månedene er de vanskelige å finne, og i områder med kalde vintre går de trolig i vinterdvale; hvor lenge den varer, er ikke dokumentert.

Føden er mest planter, i stor grad tornete, tørketolerante busker og salttolerante planter som *Atriplex*, og etter regn de korte vårplantene. Biller og maur blir også spist, og ungene tar flere insekter enn de voksne. Plantene dekker mesteparten av vannbehovet.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Det er større enn vanlige glassterrarier, så velg et terrarium i tre, PVC eller plast med glassfront og gjerne nettlokk. Tre faste sider gir ro, særlig for nyinnkjøpte dyr. Ungene trenger den samme temperaturgradienten som de voksne og kan bo i samme størrelse.

Bunnen graves i og må være dyp: minst 10 cm, gjerne mer, av fin sand eller sandholdig jord. En blanding av halvparten sand, 30 % jord uten gjødsel og 20 % leire holder gangene oppe. Hold de øverste par centimeterne tørre, og fukt bare litt i dybden. Unngå kalksand og knuste valnøttskall, som kan gi tarmtetthet. Avføring og urinsyre fjernes daglig, og bunnsubstratet skiftes helt hver 3.-4. måned. Syke eller skadde dyr flyttes midlertidig over på tørkepapir.

Bygg solplassen av flate steiner eller skifer under varmelampen, gjerne som en stabel med mellomrom, slik at dyret kan krype inn og velge temperaturen sin. Fest steinene slik at de ikke velter når dyret graver under dem. Gi minst tre skjul, fordelt mellom den varme og den kjølige siden. Varmelamper skjermes slik at dyret ikke kan berøre dem. Hold ett dyr i hvert terrarium, og hold aldri forskjellige arter av *Uromastyx* sammen.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 50-55 °C, målt med et infrarødt termometer rett under lampen. Den kjølige siden ligger på 27-32 °C. Varmen skal komme ovenfra, for eksempel fra en halogenspot, aldri fra en varmematte under bunnen: dyret flytter seg ikke i tide fra en for varm bunn og kan bli forbrent. Juster solplassen med en dimmer eller ved å heve eller senke steinene.

Om natten slås varmen av, og temperaturen kan falle til 18-22 °C. Dyret skal hele tiden kunne trekke seg unna varmen.

Om vinteren kan dyret få en kjølig dvale på 8-12 uker: dagslengden kortes ned til 6-8 timer, romtemperaturen senkes til 16-22 °C, og solplassen holdes på omtrent 30 °C, slik at dyret kan varme seg og tømme tarmen. Gi bare vinterdvale til friske, velnærte dyr, og veg dem før og under dvalen. Temperaturene og vinterdvalen er lånt fra andre arter av *Uromastyx*.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være lav, 20-30 %, målt ved bunnen på den kjølige siden. Vedvarende høy luftfuktighet gjør dyret sykt, så ikke sprøyt terrariet. Bunnen fuktes bare litt i dybden slik at gangene holder og hulene får et fuktigere mikroklima, mens de øverste centimeterne er tørre.

Dyret får mesteparten av vannet sitt gjennom fôret. En liten skål med friskt vann skader ikke i et godt ventilert terrarium og kan hjelpe tynne eller nyinnkjøpte dyr. Skift vannet daglig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger kraftig lys. Bruk en LED-lampe eller et lysrør på ca. 6500 K som dagslys, adskilt fra varmen. UVB er nødvendig: arten hører til Ferguson-sone 3, og et T5 HO-rør på 12-14 % over omtrent halvparten av terrariets lengde på den varme siden skal gi en UV-indeks på 4,5-6 ved solplassen. Kontroller med en UV-måler, og bytt rørene etter 6-12 måneder eller etter produsentens anvisning. Dagen er 12 timer om sommeren og kortere om vinteren.

FÔRING

Uromastyx nigriventris er planteeter. Omtrent 90 % av føden skal være bladgrønt og blomster, ca. 5 % harde grønnsaker og ca. 5 % tørrfôr. Varier mellom salatblandinger, ruccola, løvetannblader, endivie, pak choi, kålrotblader og litt grønnkål, og gi spiselige blomster som løvetann, hibiskus, rosenblader og ringblomst, gjerne fra egen hage og alltid uten sprøytemidler. Høy og gress blir også spist. Harde grønnsaker som squash og gulrot rives fint.

Frø og belgfrukter er en naturlig del av kostholdet: tørkede, knuste linser og hvit hirse gir protein og fett, men fører til fedme hvis de gis for ofte. En liten porsjon høyst én gang i uken er nok. Ungdyr under seks måneder får ingen frø. Frukt er en sjelden godbit. Insekter er ikke nødvendige; en enkelt melorm eller superorm kan gis av og til.

Ungdyr fôres hver dag med så mye de kan spise, og voksne fôres 4-5 ganger i uken. Dryss maten med kalk og et vitamintilskudd et par ganger i uken.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Voksne dyr er territoriale, og i naturen holder bare ett voksent dyr til ved hver steinrøys. Hold derfor dyret alene. Unger fra samme kull blir aggressive overfor hverandre og skal skilles før de nærmer seg kjønnsmodenhet.

Et nytt dyr skal ha fred de første ukene. Ikke håndter dyret under tilvenningen, utover veiing. Har dyret ikke spist etter to uker, skal en veterinær se på det. Etterpå kan du tilby fôr fra hånden. Nærm deg langsomt og alltid nedenfra, aldri ovenfra, for det ligner en rovfugl. Hold dyret utenfor terrariet i høyst én time om gangen. Veg dyret én gang i måneden, og oppsøk veterinær ved stort vekttap. Vask hendene etter kontakt, for krypdyr kan bære salmonella.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnet kan ikke alltid bestemmes utenpå. Hannen har som regel en bredere kloakk og halerot, et forholdsvis større hode og kraftigere farger, og gamle hanner får ofte svart hode og svart buk. Bøyes halen forsiktig opp, kan hemipenis-bulger ved halens rot peke på en hann. Hunnen er pæreformet som voksen.

Arten blir kjønnsmoden ved omtrent fire års alder, og kjønnsmodne hanner markerer territoriet sitt med sekret fra lår- og kloakkkjertlene. Sett bare fullvoksne, velnærte dyr i avl.

PARRING

Hannen innleder paringen med å riste hodet fra side til side og gjøre armhevinger foran hunnen. Deretter griper han henne i nakken eller siden med kjeftene og holder fast under paringen. Hunnene kan bli svært aggressive i parringstiden, også overfor hannen, så pass på dyrene, og vær klar til å skille dem.

I terrariet følger avlen en kjølig vinterdvale. Etterpå økes dagslengden og temperaturen trinnvis, og først deretter settes hunn og hann sammen, begge i god kondisjon.

EGGLEGGING OG KULL

I Marokko legges eggene i juni og juli. Kullet er typisk på 10-12 egg og hos store hunner opptil 15. Eggene har et pergamentaktig skall og er ca. 35 mm lange og 20 mm brede.

Hunnen skal ha en dyp legekasse med en fuktig blanding av sand og jord, slik at gangen holder og hun kan grave seg ned. Finner hun ikke noe egnet sted, kan hun holde eggene tilbake. Gi henne ro og rikelig med fôr etter leggingen.

INKUBASJON

Grav eggene forsiktig opp, og legg dem i samme stilling som de lå i, i en lukket beholder med fuktig perlitt som klumper seg når man klemmer den. Veg beholderen én gang i uken for å følge fordampningen.

Rugetid og rugetemperatur er ikke dokumentert for arten. Hos andre arter av *Uromastyx* klekkes eggene etter 8-12 uker ved 33-34 °C; høyere temperatur gir kortere rugetid.

OPPDRETT AV UNGER

Nyklekte unger er små og skal ha mange skjul. Hold dem i terrarier eller store plastkasser med samme solplass og temperaturgradient som de voksne, på tørkepapir eller fliser frem til de er ett år. Gi dem finsnittede grønne planter og blomster hver dag. Frø og tørkede belgfrukter gis først fra seks måneders alder. Skill ungene i god tid før de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes for lite varme eller UVB, for høy luftfuktighet og feil kosthold:

- Beinskjørhet (sekundær nutrisjonell hyperparatyreoidisme) ved for lite UVB, kalk og D3.
- Luftveisbetennelse og slim ved konstant høy luftfuktighet.
- Fedme ved for mange frø og for mye protein.
- Tarmtetthet ved kalksand, valnøttskall og for lav temperatur.
- Forbrenninger fra varmematter og ubeskyttede lamper.
- Parasitter hos nyimporterte, ofte villfangede dyr. Hold nye dyr i karantene i 3-6 måneder.
- Skorpete sår på leppene og huden, som kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellom agamer og krever veterinærbehandling og grundig desinfeksjon av terrariet.
- Eggleggingsvansker hos hunner uten egnet leggeplass.

Et friskt dyr er rundt og fast, har klare øyne og spiser regelmessig. Vekttap, manglende appetitt og sløvhet krever en veterinær med erfaring på krypdyr.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.